

Svenska Österbottens förbund
FÖR UTBILDNING OCH KULTUR

KLIMATPLAN

PERIODEN 2024 - 2035

Innehåll

1. UTGÅNGSPUNKT FÖR KLIMATARBETET	1
1.1 Samkommunens klimatarbete	1
1.2 Samkommunens klimatmål och -åtaganden.....	2
1.3 Samkommunens tidigare klimatplaner	2
1.4 Organisering av klimatarbetet.....	2
1.5 Samarbete med andra (inklusive verksamhet i samarbetsnätverk).....	2
2. SAMKOMMUNENS UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER	3
2.1 Utveckling av samkommunens utsläpp av växthusgaser	3
3. SAMKOMMUNENS UTSLÄPPSMINSKNINGMÅL	3
3.1 Jämförelse- och mållår	3
3.2 Utsläppsminskningmål.....	3
4. ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER.....	5
4.1 Åtgärder som ska genomföras under de närmaste åren	5
4.2 Beskrivning av hur man främjar uppnåendet av målen på längre sikt.....	7
5. ÖVRIGA KLIMATMÅL OCH -ÅTGÄRDER	7
5.1 Mål för att stärka kolsänkorna och/eller anpassning till klimatförändringen.....	7
5.2 Åtgärder för att uppnå mål för att stärka kolsänkorna och/eller anpassning till klimatförändringen.....	8
6. UPPFÖLJNING AV KLIMATPLANENS GENOMFÖRANDE	8
6.1 Beskrivning av uppföljningens genomförande	8
6.2 Uppföljning av de vidtagna klimatåtgärderna.....	9

1. UTGÅNGSPUNKT FÖR KLIMATARBETET

Förpliktelserna och de politiska besluten enligt Europeiska unionens klimat- och energilagstiftning är också bindande för Finland. EU strävar efter att bli klimatneutralt före år 2050 och har förbundit sig att före år 2030 minska sina nettoutsläpp av växthusgaser med minst 55 procent från 1990 års nivå. Dessutom har EU som mål att före år 2050 uppnå klimatneutralitet på unionsnivå (www.ym.fi).

Hörnstenen i Finlands nationella klimatpolitik är den nationella klimatlagen (423/2022). Enligt lagen ska Finland vara klimatneutralt senast år 2035. Målet är att minska utsläppen med minst 60 procent före år 2030, med minst 80 procent före år 2040 och med minst 90 procent före år 2050, dock med sikte på en minskning på 95 procent jämfört med 1990 års nivå.

Enligt regeringen Orpos regeringsprogram förbinder sig regeringen till att svara på utsläppsminskningsmålen och ta steg mot målet för koldioxidneutralitet och därefter mot negativa koldioxidutsläpp. Regeringen strävar efter att uppnå målen för andelen nettoutsläpp senast år 2030. Klimatåtgärderna genomförs på ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och regionalt hållbart och rättvist sätt. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen.

Denna klimatplan är ett vägledande dokument och en handlingsplan för samkommunen Svenska Österbottens förbund för utbildning och kulturs (SÖFUK) arbete med klimat- och energifrågor. Planen anger riktlinjerna för samkommunens miljöarbete mot ett utsläppsfritt samhälle, i enlighet med de nationella målen, och ska användas i det strategiska arbetet och vara en del av grunden för budgetering, ekonomiplan och investeringar under samma tidsperiod. SÖFUK har som mål att åskådliggöra för personal, studerande, kunder, samarbetspartners och andra intresserade hur man kan och bör tänka i frågor som rör verksamheten beträffande klimat- och energifrågor.

1.1 Samkommunens klimatarbete

Verksamheten består, förutom av den gemensamma förvaltningen, av tre ansvarsområden: Yrkesakademin i Österbotten (YA), Wasa Teater (WT) och KulturÖsterbotten (KÖ).

Samkommunens förvaltning och alla YA:s enheter, med undantag för enheten i Jakobstad, är miljöcertifierade enligt ISO 14001:2015. Det nuvarande klimatarbetet styrs av ledningen, genom korta och långsiktiga beslut, genom strategival gällande hållbarhet, inom ramen för miljöcertifieringen och med beaktande av de globala målen för hållbar utveckling enligt FN:s Agenda 2030. Hållbarhetsarbetet redovisas i samkommunens officiella bokslut.

Vid WT pågår arbete för certifiering enligt Ekokompassen, en certifiering planeras före utgången av år 2023.

1.2 Samkommunens klimatmål och -åtaganden

Verksamheten inom YA och den gemensamma förvaltningen är i sin helhet miljöcertifierade enligt ISO 14001:2015. I miljöledningssystemet ISO 14001 ingår fastställande och uppföljning av miljömål som en viktig del av miljöledningsarbetet.

Utöver de miljömål som ingår i miljöledningssystemet har man inom miljöarbetet också haft uppföljning av användningen av elektricitet, fjärrvärme och vatten samt avfallshantering.

I den utsträckning verksamheten orsakar miljöbelastning sker det som utsläpp till luft, vatten och mark. Ur miljösynpunkt anses verksamheten ha liten inverkan på det ekonomiska resultatet, samkommunens ställning eller verksamhetsutveckling. Naturbrukets verksamhet vid Campus Kungsgården bedrivs med miljötillstånd från Vasa stad. I undervisningssammanhang anses ett aktivt miljöarbete vara viktigt på kort och lång sikt. Tidigare års miljösatser har bidragit till en större medvetenhet kring energianvändning, miljöfrågor och hållbar utveckling.

1.3 Samkommunens tidigare klimatplaner

Samkommunen har inte tidigare fastställt långsiktiga eller uttalade klimatmål och -åtaganden för sin verksamhet. Det har ändå bedrivits ett systematiskt klimatarbete, genom t.ex. långsiktiga åtgärder för att förbättra fastighetsmassans energieffektivitet och genom lagstadgade klimatåtgärder.

1.4 Organisering av klimatarbetet

Klimatplanen följer styrelsens mandatperiod och revideras en gång vart 4:e år, oftare vid behov. I anslutning till samkommunens lagstadgade bokslut kan ett klimatbokslut utvecklas. Under programperioden utvecklas formerna för uppföljning.

Samkommunens direktör har det överordnade ansvaret för hållbarhetsarbetet. YA:s kvalitets- och miljötjänster ansvarar för sammanställning och uppföljning av hållbarhetsmålen. Uppdateringar av klimatplanen görs i en arbetsgrupp som består av miljökoordinator (ledare), kvalitetsansvarig, fastighetschef, utbildningschef naturbruk och en representant från Wasa Teater.

En hållbar utveckling påverkar verksamhetsstyrningen och upphandlingen. Klimatplanen innehåller strategiska mål och konkreta åtgärder som åläggs alla samkommunens områden då det gäller planering och verkställande av hållbarhetsåtgärder. Klimatplanen utgör grunden för arbetet med att ta fram hållbara, kostnadseffektiva och klimatsmarta lösningar för implementering inom samkommunen. Planen ska beaktas vid fastställande av bindande målsättningar och i budgetberedningsarbetet.

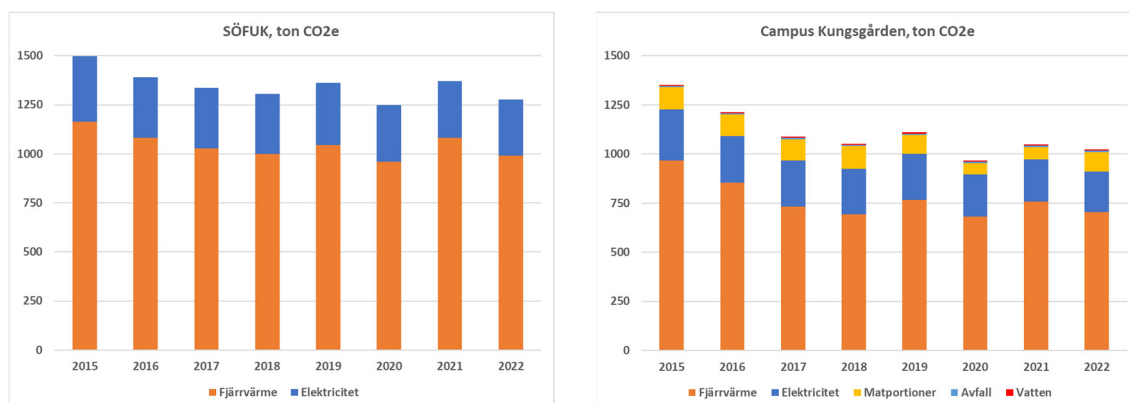
1.5 Samarbete med andra (inklusive verksamhet i samarbetsnätverk)

Samkommunens olika ansvarsområden medverkar i nationella och internationella hållbarhetsprojekt och samarbetsnätverk. På så sätt utvecklas även samkommunens kunskapsbas beträffande hållbar utveckling.

2. SAMKOMMUNENS UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER

2.1 Utveckling av samkommunens utsläpp av växthusgaser

Tidigare uppföljning har utgått från verklig förbrukning av energi, i MWh, ton eller m³. Översikten nedan visar tidigare uppföljningsresultat för ett antal uppföljningsområden, omräknade till CO₂e enligt VASKI:s omräknare¹.

3. SAMKOMMUNENS UTSLÄPPSMINSKNINGMÅL

3.1 Jämförelse- och mållår

Samkommunens klimatplan fastställer år 2023 som jämförelseår för sina utsläpp, vilket medför att utsläppsminskningarna och -resultaten jämförs med detta utgångsläge. Från år 2024 ska metoder för insamlande av input-data etableras.

Med start från och med år 2024 fastställs årliga utsläppsminskningarna för varje år, så kallade mållår. Ett delmål läggs in för år 2030, då ska utsläppen vara reducerade med 60 procent i förhållande till jämförelseåret. Samkommunens utsläpp av växthusgaser ska år 2035, i enlighet med statens målsättningar, vara noll procent.

3.2 Utsläppsminskningarna

Ett av samkommunens tyngdpunktsområden är kravet på stabilitet och ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet i verksamheten.

Mållårens utsläppsminskningarna fastställs så, att myndigheternas målsättning om nollutsläpp per år 2035 kan uppnås. Jämförelseårets utsläpp föreligger inte när denna klimatplan skrivs. Det oaktat medför myndigheternas målsättning att våra utsläppsminskningarna för perioden 2024 – 2035 i medeltal bör vara 8,33 procent per år.

¹ Räknare utvecklad inom det av Utbildningsstyrelsen finansierade VASKI-projektet, avslutat år 2023.

För denna klimatplan har målen för samkommunens hållbarhetsarbete indelats i följande åtgärds-kategorier:

● **Energi (-produktion):**

- Minska utsläpp av växthusgaser från energianvändningen genom minskad energiförbrukning och övergång till förnybara och koldioxidneutrala energikällor, där det är möjligt.
- Förbättra fjärrvärmenätets energieffektivitet, t.ex. med reparation av värmeförluster.
- Prioritera koldioxidneutrala alternativ från koldioxidneutrala leverantörer, vid inköp av energi.
- Möjligheterna till egen produktion av förnybar energi ska utredas.

Berörda hållbarhetsmål enligt Agenda 2030:

● **Trafik och mobilitet:**

- Utsläpp av koldioxid från fossil förbränning ska minskas. Till denna kategori räknas allt av resande, transporter och verksamheten i stort.
- Alternativa bränslen (gas och el) övervägs med strävan att minimera miljöpåverkan med hänsyn till användning och effektivitet.
- För arbetsresor ska de färd-sätt användas som är bäst ur en helhetsbedömning.
- Befrämja distanslösningar (t.ex. mötesdeltagande, hemmakontor).
- Servicemöjligheterna utvecklas för anställda och besökare som tar sig till samkommunens verksamhetspunkter med hjälp av fossilfria transportmedel.

Berörda hållbarhetsmål enligt Agenda 2030:

● **Byggnader:**

- Alla byggprocesser ska beakta ett modernt, koldioxidsnålt och hållbart byggande.
- Utrymmen ska användas flexibelt och effektivt. Den elektroniska utrustningens energibesparande funktioner ska följas upp och användas.
- Energiförluster ska motarbetas med t.ex. tilläggsisolering, fönsterförnyande mm.
- Avfallshantering och -sortering av avfall utvecklas på alla nivåer av verksamheten, så att alla inblandade själva kan bidra till en mer hållbar verksamhetsmiljö.
- Minska och förebygga farliga ämnen för att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden.

Berörda hållbarhetsmål enligt Agenda 2030:

● Upphandlingar:

- Upphandlingsstrategin och -direktivet för upphandling och konkurrensutsättning betonar principerna för behovs- och faktabaserade, klimatsmarta upphandlingar, med fokus på hållbarhet och ansvar.
- Målsättningen är att köpa varor och tjänster som kan återvinnas och som har lång livslängd. Där det är möjligt används energiförbrukning som ett av urvalskriterierna. Samkommunen strävar efter att varor ska levereras med koldioxidneutrala eller koldioxidkompenserade leveransmetoder.
- Vid konkurrensutsättning väljs sådana leverantörer som förbinder sig till ansvarsfull verksamhet.
- Vid upphandlingarna betonas koldioxidrapportering.

Berörda hållbarhetsmål enligt Agenda 2030:

● Övrigt:

- Samarbete med olika intressenter, lokalt, regionalt, nationellt, internationellt, görs för att utveckla och stärka hållbarhetsarbetet.
- Personalens kunskap om Agenda 2030 ska stärkas. Temadagar inom området hållbarhet genomförs systematiskt.
- Betydelsen av cirkulär ekonomi och återvinning ökas, varor och tjänster köps som kan återvinnas och som har lång livslängd. Kulturen av gemensam användning stärks.
- Större uppmärksamhet och medvetenhet fästs kring matens koldioxidavtryck och hållbarhet.
- Matserveringarna satsar på klimatsmart mat, med miljökriterier för livsmedelsupphandlingarna.

Berörda hållbarhetsmål enligt Agenda 2030:

4. ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER

4.1 Åtgärder som ska genomföras under de närmaste åren

Samkommunen ska genom sitt agerande bidra till ett hållbart samhälle. Bedömning av hållbarhet och ansvar integreras i verksamhetens planering och rapportering samt i interna revisioner och riskhantering.

Mätbara mål används för hållbarhetsarbetet och verksamheten. Koldioxidberäkningar införs för en transparent, konsekvent och jämförbar klimatredovisning. Beräkningarna ger stöd för den strategiska ledningen, synliggör miljösatserna och identifierar effektiva åtgärder. Måluppfyllandet följs upp och verksamheten rapporteras öppet.

● Energi (-produktion):

Åtgärd	Period	Mätare
Minskad energiförbrukning (t.ex. el, vatten och fjärrvärme).	Årligen	Förbrukning
Egentillverkad förnyelsebar energi (t.ex. el från solpanel).	Årligen	Producerad effekt
Nyinstallerade, förnyelsebara energialternativ, t.ex. solpanel.	2024–2027	Installerad effekt
Energiinköp, koldioxidneutrala alternativ.	2025–2028	Upphandling
Genomgång/reparation av fjärrvärmenätets energieffektivitet.	2024–2035	Vidtagna åtgärder
Medverkan i utvecklandet av förnybar energi.	2024–2035	Nya projekt
Övergång till förnybara energialternativ för spannmålstorkning.	2025–2028	Minskad oljeanvändning

● Trafik och mobilitet:

Åtgärd	Period	Mätare
Utsläpp, verksamhetens tjänsteresor (flyg, tåg, bil mm.).	Årligen	Sammanställning
Utsläpp, verksamhetens fordon, maskiner och utrustning.	Årligen	Sammanställning
Utsläpp, internationellt samarbete (flyg, tåg, bil mm.).	Årligen	Sammanställning
Samkommunens fordonsstrategi.	Årligen	Uppföljning
Utsläpp, personalens resor till/från arbetsplatsen.	2024	Enkät
Distanslösningar, t.ex. elektroniska hjälpmedel, distansarbete.	Årligen	Statistik
Utreda införande av cykelförmån.	2024	Utredning
Förbättra kollektivtrafikutbudet till/från enheterna.	2024–2027	
Utöka utbudet av laddningspunkter vid verksamhetspunkterna.	2024–2027	Antalet punkter

● Byggnader:

Åtgärd	Period	Mätare
Energieffektivisering av byggnader och utrymmen, t.ex. byte till LED-ljus, tilläggsisolering, mm.	2024–2027	Vidtagna åtgärder
Effektivisering av utrymmenas användning.	2024–2027	Statistik
Uppföljning av avfallshanteringen, bevakning av specialfraktioner.	Årligen	Statistik
Minska på mängden bland- och plastavfall.	2024–2027	Statistik
Minska på antalet kemikalier, utfasning av särskilt farliga kemikalier för människor och miljö.	2024–2027	Statistik/PRO24
Utöka informationen om avfallshantering och -sortering.	2024–2035	Antal infotillfällen

● Upphandlingar:

Åtgärd	Period	Mätare
Uppföljning av upphandlingarnas kvalitets- och miljöaspekter.	Årligen	Upphandlingsstatistik
Utveckla metod för koldioxidrapportering.	2024–2030	Upphandlingsstatistik

● Övrigt:		
Åtgärd	Period	Mätare
Genomförandet av temadagar inom hållbarhet.	Årligen	Temadagar
Studerandedatorer säljs vidare, för re-generering.	Årligen	Antal datorer/år
Utöka digitaliseringen, för minskad pappersanvändning.	Årligen	Antal kopior/år
Höja personalens kunskap om Agenda 2030.	2024–2027	Personalfortbildning
Lokalt, regionalt, nationellt och internationellt samarbete.	2024–2035	Antalet samarbeten eller projekt
Minska på bioavfallsmängderna.	Årligen	Statistik
Miljökriterier på livsmedelsupphandlingarna, uppföljning.	Årligen	Upphandlingsstatistik
Andelen klimatsmarta matportioner serverade.	Årligen	Statistik
Utreda kompostering av bioavfallet.	2024–2027	

4.2 Beskrivning av hur man främjar uppnåendet av målen på längre sikt

För måluppföljningen görs mätningarna jämförbara genom att åtgärdskategoriernas mätbara resultat omvandlas till koldioxidekvivalenter, CO₂e. Resultaten sammanställs årligen för att få en uppfattning om vilka kategorier som är de största utsläppskällorna och vilka områden som har störst potential för utsläppsminskning.

5. ÖVRIGA KLIMATMÅL OCH -ÅTGÄRDER

5.1 Mål för att stärka kolsänkorna och/eller anpassning till klimatförändringen

● **Kolsänkorna, klimatförändring:**

- Samkommunens åkermark och skogar används på ett ekonomiskt hållbart sätt och i enlighet med principerna för ett modernt jord- och skogsbruk. Dessa markområden är aktuella för skapandet av kolsänkorna.
- Riktlinjer utarbetas för att skydda och utöka kolsänkorna.
- Den biologiska mångfalden påverkas av klimatförändringarna. Främjandet av biodiversiteten är nära knuten till modern skötsel av åkermark och skogar.
- Klimatförändringen kan ändra nederbörds mängderna med förhöjda vattennivåer, översvämningar eller förstörd infrastruktur som följd. Möjligheter till skyddsåtgärder mot klimatförändringens negativa effekter bör ses över.

Berörda hållbarhetsmål enligt Agenda 2030:

2 INGEN HUNGER

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INFRASTRUKTUR OCH INNOVATION

13 KLIMATÅTGÄRDER

15 LIVSKRAFTIGA ÖKOSYSTEM

5.2 Åtgärder för att uppnå mål för att stärka kolsänkorna och/eller anpassning till klimatförändringen

● Kolsänkor, klimatförändring:		
Åtgärd	Period	Mätare
Främja kolsänkor i odlings- och skogsbruksplanerna.	2024–2025	Uppdaterade odlings- och skogsbruksplaner
Reducerad bearbetning samt ökat växttäckte på åkrar vintertid.	2024–2026	Odlingsplan, jordbruk
Odlingsmetoder och skötselåtgärder som främjar den biologiska mångfalden, t.ex. pollineringsväxter.	2024–2025	Odlingsplan, jordbruk
Effektiv skogsförnyelse.	2024–2026	Skogsbruksplan
Vitaliseringsgödsling på lämpliga objekt.	2024–2026	Skogsbruksplan
Användning av förädlad frö- och plantmaterial.	2024–2026	Skogsbruksplan
Identifiering och vidtagande av åtgärder för att förhindra klimatskador som t.ex. översvämningar och utsläpp av näringsämnen.	2024–2035	Utredning, förverkligade åtgärder
Förverkligande av identifierade åtgärder enligt odlings- och skogsbruksplanerna. Utredda försäljning av kolbindning.	2026–2030	Vidtagna åtgärder

6. UPPFÖLJNING AV KLIMATPLANENS GENOMFÖRANDE

6.1 Beskrivning av uppföljningens genomförande

Kvalitets- och miljötjänster ansvarar för uppföljning av fastställda mål och ger förslag till nya mål för följande år. Eventuella ändringar i klimatplanen bereds av en arbetsgrupp (se punkt 1.4) och ges sedan till direktören för behandling i samkommunens styrelse.

GHG-protokollet (The Greenhouse Gas Protocol) används för beräkning av de årliga utsläppen av växthusgaser samt för att gruppera åtgärdskategorierna. Detta protokoll är den mest etablerade standarden för att beräkna och rapportera utsläpp av växthusgaser och medverkar till att göra klimatredovisningen transparent, konsekvent och jämförbar.

Växthusgasutsläppen beräknas och följs upp med hjälp av den räknare som utvecklats inom det av Utbildningsstyrelsen finansierade VASKI-projektet. Utgående från koldioxidavtrycket år 2023 fastställs kvantifierade utsläppsmål i enlighet med klimatplanen och de helheter som ingår i beräkningsmodellen. Utsläppsmålen följs upp årligen i relation till utgångsläget och till föregående års uppmätta resultat. Åtgärderna publiceras på samkommunens webbplats. Uppdatering av de olika åtgärderna sker kontinuerligt för att personal och andra intressenter ska kunna ta del av det konkreta arbetet.

6.2 Uppföljning av de vidtagna klimatåtgärderna

Årligen sammanställs och redovisas under denna punkt genomförda åtgärder och uppnådda resultat, för jämförelse med jämförelseårets utgångsläge och målårets krav. I redovisningen kan även ingå åtgärder som inte är kvantifierade mål, utan också åtgärder som anses ha en positiv effekt på klimatet utan att för den delen vara möjliga att mäta.

Modell för uppföljning av genomförandet av åtgärderna:

	Åtgärden har framskridit plan enligt
	Åtgärden har framskridit långsammare än förväntat
	Åtgärden har inte alls framskridit

● Åtgärdskategori:			
Åtgärd	Period	Resultat	Läge
Enligt beskrivning		Vad som gjorts	